

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ

Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Quo vadis Ποιμαντική;

Ὅταν, σὸ περασμένο μας ἄρθρο, ἐπιχειρήσαμε νὰ ἐξετάσουμε τὶς δύο ἐκδοχὲς τῆς ἐκφράσεως «Ποιμαντικὴ τοῦ μέλλοντος», θεωρώντας τὴ γενικὴ πτώση —τοῦ μέλλοντος— εἴτε ὡς ὑποκειμενικὴ εἴτε ὡς ἀντικειμενικὴ, διαπιστώσαμε ὅτι καὶ στὴ μία καὶ στὴν ἄλλη περίπτωση τὸ μέλλον μᾶς προβληματίζει *ποιμαντικά*.

Ὁ προβληματισμὸς μας ἐκεῖνος ἀναφερόταν σὲ ἕξι σημεία. Στὴν συγκρότηση τῆς Μιάς Ποιμνῆς ὑπὸ τὸν Ἔνα Ποιμένα· στὴν προσωπικὴ μας ἐνταξὴ σ' αὐτήν· στὴν ἀφομοίωση ἢ τὴν ἀπόρριψη στοιχείων ποὺ ἐμφανίζονται ὡς καινὰ ἢ καὶ στὴν ἐγκατάλειψη ἄλλων παλαιότερων· στὴν προετοιμασία μας γιὰ ἐπερχόμενα κακά· στὸ πλαίσιο καὶ στὶς δομὲς τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου καὶ στὴν τυχὸν διαφοροποίησή τους σὲ σχέση μὲ ἐκεῖνες τοῦ παρελθόντος· στὶς ἀναμενόμενες ἀλλαγὲς στὰ πρόσωπα τῶν συνεργατῶν μας καὶ τὶς ἐνδεχόμενες συνέπειες κατὰ τὸ σχεδιασμὸ τῆς ποιμαντικῆς μας διακονίας. Στὴν οὐσία προβληματιστήκαμε ὡς πρὸς τὸ μέλλον τῆς Ποιμαντικῆς.

Τὸ ἐρώτημά μας ρητορικὸ ἢ ὄχι θὰ μπορούσε νὰ διατυπωθεῖ μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο: «Quo vadis Ποιμαντικὴ», «ποῦ ὑπάγεις Ποιμαντικὴ»; Ἐδῶ ὑπάρχει μία προσωποποίηση καὶ εἶναι σὰ ν' ἀπευθύνουμε τὸ λόγο στὴν Ποιμαντικὴ καὶ νὰ τῆς λέμε: ἐσύ, ποῦ εἶσαι ἢ τέχνη τῶν τεχνῶν καὶ ἢ ἐπιστήμη τῶν ἐπιστημῶν, ποῖο δρόμο παίρνεις καὶ ποῖο δρόμο ἀφήνεις; Ἡ μήπως στέκεσαι καὶ σταματᾷς καὶ ἀποφεύγεις νὰ πᾶς ἐκεῖ ὅπου τὸ καθήκον καὶ ἡ ἀποστολὴ σου σὲ προστάζει;

Τὸ ἐρώτημα αὐτὸ θὰ μπορούσε νὰ τῆς τὸ ἀπευθύνει ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, ὅπως κατὰ τὸ ἱστορούμενο περιστατικὸ στὶς *Πράξεις Πέτρου* ὅταν ρώτησε τὸν ἀπόστολο Πέτρο «Quo vadis» («Ποῦ πηγαίνεις;») καὶ ἐκεῖνος ἐπέστρεψε στὴ Ρώμη καὶ μαρτύρησε. *Μιὰ ἐρώτηση* ἀξίζει πολλὰ φορὲς περισσότερο ἀπὸ *χιλίες ἀπαντήσεις* γιατί σὲ ὑποχρεώνει νὰ ἀπαντήσεις καὶ νὰ φερθεῖς ἀνάλογα.

Προσανατολισμός: ἡ ἕκτη αἴσθηση

Διερωτάσαι τότε γιὰ τὸ «ποῦ πηγαίνεις» ἢ καὶ γιὰ τὸ «ποῦ τὸ πηγαίνεις» ἴδιο ρῆμα μὲ τόσο διαφορετικὴ χρῆση καὶ σημασία. Ἡ Ποιμαντικὴ, ἀσφαλῶς, δὲν μπορεῖ «νὰ τὸ πηγαίνει» ὅπου ἀπαιτοῦν οἱ καιροί, ἢ μάλλον ὁ καιρός. Δὲν ὑπάρχει ὀπισθοχώρηση παρὰ μόνον ἐπέκταση, πρὸσω ὀλοταχῶς! Ἐξ ὀρισμοῦ, λοιπόν, ἡ Ποιμαντικὴ ἔχει μέλλον γιατί νοιάζεται γιὰ τὸν κόσμο καὶ τοὺς ἀνθρώπους, γιὰ τὴ σωτηρία τους.

Αὐτὴ ἡ ἔγνοια, αὐτὴ ἡ μέριμνα δὲν ἀφήνει τὴν Ἐκκλησίαν νὰ ἡσυχάζει καὶ νὰ ἐφησυχάζει στὰ κεκτημένα. Ὅποιος ἀνησυχεῖ, γρηγορεῖ καὶ προσέχει. Ψυχανεμίζεται τὰ σημεία τῶν καιρῶν, ἐπιστρατεύει ὅλα τὰ αἰσθητήριά του· ὄχι μόνον φροντίζει γιὰ τὴν φυλακὴ (φύλαξη) τῶν πέντε αἰσθήσεων ἀλλὰ καὶ τὶς θέτει σὲ ἐπιφυλακὴ καὶ ἀγρύπνια. Ὅχι μόνον τὶς σωματικὲς ἀλλὰ καὶ τὶς πνευματικὲς. Ἐπιτελεῖ *προφητικὴ διακονία*, *προσανατολίζει*, δηλαδή, κυριολεκτικὰ, διότι κατευθύνει πρὸς τὴν Ἀνατολὴ τῶν ἀνατολῶν ποὺ εἶναι ὁ Κύριος. Ἡ προφητικὴ ἀποστολὴ μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθεῖ ὡς *ἡ ἕκτη αἴσθηση*, ἐκεῖνη τοῦ προσανατολισμοῦ, ποὺ ὀδηγεῖ, βάνει στὸν δρόμο τοὺς ἀνθρώπους γιὰ ν' ἀκολουθήσουν τὸ μοναδικὸ δρόμο. Ὅλες οἱ αἰσθήσεις συγκεντρῶνουν τὶς κατάλληλες πληροφορίες καὶ ἡ ἕκτη αἴσθηση τοῦ προσανατολισμοῦ τὶς κατευθύνει πρὸς τὴ μοναδικὴ διεύθυνση. Τὸ μέλλον τῆς Ποιμαντικῆς ἐξαρθάται κατὰ ταῦτα ἀπὸ τὸ κατὰ πόσον εἶναι προσανατολισμένη πρὸς τὸ μέλλον.

Ποιμνιοκεντρικὴ ἢ Ποιμενοκεντρικὴ ὀπτική;

Ὁ προσανατολισμὸς αὐτὸς δείχνει ὅτι τὸ μέλλον τῆς Ποιμαντικῆς ἐξαρθάται ἀκόμη ἀπὸ τὴ *ὀπτικὴ* μὲ τὴν ὁποία ἀντικρύζουμε τὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ποιμαίνουμε τοὺς ἀνθρώπους. Τελευταῖες ἔρευνες ὑποδεικνύουν, ὅτι μία *ποιμνιοκεντρικὴ νοοτροπία*, ἀντίληψη, δηλαδή, στὴν ὁποία ἐπικρατεῖ ἡ ἄποψη ὅτι τὸ ποίμνιο σὸ συνολὸ του εἶναι τὸ κέντρο τῆς ἀσκήσεως τοῦ Ποιμαντικοῦ

ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι πῶς κοντὰ στὴν ἐπίτευξη τοῦ τελικοῦ στόχου καὶ διευκολύνει τὴν πραγματοποίησή του περισσότερο ἀπὸ μία Ποιμενοκεντρικὴ νοοτροπία¹. Ἡ τελευταία θεωρεῖ ὅτι τὸ Α καὶ τὸ Ω εἶναι τὸ πρόσωπο τοῦ ποιμένα.

Δὲν πρέπει, βέβαια, νὰ παραθεωρήσουμε τὸ γεγονός, ὅτι κύριος μοχλὸς τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου παραμένει ὁ ἱερέας· συντονιστὴς ἑνὸς ποικίλου ἔργου· πορθμεὺς ποῦ φέρνει σὲ ἐπαφὴ ἀντίθετους καὶ οἰκείους. Δὲν εἶναι ὅμως τὸ κέντρο καὶ ὁ μοναδικὸς συντελεστής. Πολλὲς δυνάμεις συμμετέχουν καὶ συνεργοῦν σ' αὐτό. Ἡ ἐνσωμάτωσή τους στὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας συντελεῖ στὴ λειτουργικότητά της ὥστε νὰ μπορέσει τὸ ποιμαντικὸ ἔργο ν' ἀναπτύξει τὶς τέσσερις

μνιοκεντρικὴ τροχιά (νοοτροπία). Μὲ τὸν ποιμένα ὡς κέντρο διαγράφεται ἡ ποιμενοκεντρικὴ τροχιά (νοοτροπία). Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις εἶναι ζήτημα ἐμφάσεως καὶ τονισμοῦ.

Μὲ τὴν ποιμνιοκεντρικὴ ὀπτικὴ διαφαίνεται σήμερον καὶ τείνει νὰ ἐπικρατήσῃ στὸ μέλλον μία πῶς εὐρυθμὴ λειτουργία τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου.

Πλὴν ὅμως γιὰ νὰ μπορέσει νὰ γραφεῖ ἕνας πλήρης τέλειος κύκλος ὥστε νὰ μὴ παραμείνει ἡ λειτουργία «ἐλλειπτικὴ» θὰ πρέπει αὐτὸς ὁ κύκλος νὰ ἔχει ὡς Κέντρο του τὸν Κύριο ὡς Καλὸ Ποιμένα, καὶ ἡ συνισταμένη Ποιμαντικὴ νὰ εἶναι Ποιμενοκεντρικὴ μὲ πῶς κεφαλαῖο, δηλαδὴ Χριστοκεντρικὴ. Καὶ αὐτὰ πρὸς ἀποφυγὴ καὶ ἀπόκρουση πάσης παρεξηγήσεως ὡς πρὸς τὸ

βασικὲς του λειτουργίες: τὴ μαρτυρία, τὴ λατρεία, τὴν κοινωνία καὶ τὴ διακονία ἀγάπης².

Κεφαλὴ ὅπως πάντα παραμένει ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος, ὅπως παρουσιάζουμε σὲ ἄλλη οἰκεία εἰκόνα, εἶναι ὁ Καλὸς Ποιμὴν. Μόνο ἂν ὁ Καλὸς Ποιμένας θεωρηθεῖ, ὅπως καὶ εἶναι, τὸ Κέντρο, τότε καὶ μόνο μία Ποιμενοκεντρικὴ Ποιμαντικὴ βρῖσκει τὸ ἔσχατο νόημά της.

Ἐὰν θελήσουμε, τώρα νὰ χρησιμοποιήσουμε τὴν εἰκόνα τῆς «ἐλλείψεως» —τοῦ γεωμετρικοῦ σχήματος ποῦ προκύπτει μὲ τὴν πλάγια τομὴ κυλίνδρου— μποροῦμε τότε νὰ ἀπεικονίσουμε καλύτερα αὐτὸ ποῦ θελήσαμε νὰ διατυπώσουμε προηγουμένως. Τὶς δύο ἐστίες (κέντρα) τῆς «ἐλλείψεως» συνιστοῦν τὸ ποίμνιο καὶ ὁ ποιμένας. Μὲ τὸ ποίμνιο ὡς κέντρο διαγράφεται ἡ ποι-

προτεινόμενον «παράδειγμα» κατευθύνσεως τῆς Ποιμαντικῆς τοῦ μέλλοντος γιὰ νὰ μπορεῖ ἄλλωστε νὰ ἔχει καὶ μέλλον. Βασικὴ ὅμως προϋπόθεση εἶναι ποιμένες καὶ ποιμνιοκέντροι νὰ ἔχουν τὴν αἴσθησιν ὅτι Ποιμένας τους εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Κύριος.

1. Γιὰ περισσότερα βλ. Α. Μ. Σταυροπούλου, Ἐπιστήμη καὶ τέχνη τῆς Ποιμαντικῆς, Ἀθήνα, Ἐκδ. Ἀρμός, 1997, σ. 25 κ.έ.

2. Ὁπ. π., σ. 57 κ.έ.